

NÁRODNÍ KONVENT

Digitální vnitřní trh

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze kulatého stolu
Národního konventu o EU konaného dne 6. prosince 2019

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Doporučení vypracovali:
Ondřej Malý, Roman Máca

Úvod do problematiky

Mottem nové Evropské komise je posílení technologické suverenity EU. Dle této vize nemá být evropský trh do budoucna závislý na dodávkách moderních technologií ze třetích zemí, typicky z Číny a USA. Evropská unie se má snažit posilovat evropské high-tech inovace a technologie a zajistit si tak silné postavení na globálním trhu.

„Unie, která si klade vyšší cíle“ tedy politická deklarace Ursuly von der Leyenové se v kapitole „Evropa připravená na digitální věk“ dotýká i problému technologické suverenity a závislosti na importu technologií. Podle předsedkyně Evropské komise „Evropa již udává standardy v telekomunikacích a je čas tento úspěch zopakovat a vytvořit společné standardy pro naše 5G sítě. Je možná příliš pozdě na to zopakovat úspěch digitálních gigantů, ale není příliš pozdě, abychom získali technologickou suverenitu v některých kritických technologických oblastech“. Konkrétní oblasti, které von der Leyenová zmiňuje a ve kterých by měla Evropa převzít vedoucí roli, jsou blockchain, vysoce výkonné počítače, kvantové počítače a algoritmy umožňující sdílení a využití dat.

Evropská komise rovněž plánuje navrhnout nový předpis v oblasti digitálních služeb (tzv. *Digital Services Act*). Tento má nahradit stávající směrnici o elektronickém obchodu a harmonizovat pravidla pro celou Evropskou unii a má také stanovit pravidla zabráňující šíření nevhodného a nezákonného obsahu.

Stávající směrnice o elektronickém obchodu z roku 2000 představuje obecný rámec pro všechny digitální služby v Evropské unii. Tento legislativní předpis je již bezmála dvacet let starý, a neodpovídá tedy současné realitě, vzhledem k tomu, že digitální technologie a služby prošly během posledních dvou dekad zásadní proměnou. Digitální služby jsou daleko rozšířenější než dříve a také rozmanitější a není zcela jasné, které druhy služeb pod jednotlivé kategorie upravené směrnicí spadají a které ne. Některé členské státy tak reagují na vzniklou situaci vytvářením národních legislativních opatření, což vyvolává fragmentaci Digitálního vnitřního trhu a vytváří nové bariéry.

Rámec a průběh diskuze kulatého stolu

V pátek 6. prosince 2019 se konala diskuze v rámci kulatého stolu Národního konventu o EU na téma Digitální vnitřní trh a využívání umělé inteligence. Cílem diskuze byla výměna názorů, která slouží jako vodítko pro vypracování doporučení týkající se priorit ČR v evropských politikách. Jako hlavní okruhy byly definovány následující otázky:

- Jaká jsou rizika závislosti EU na importu technologií? Jakým způsobem by měla být vize posilování technologické neutrality/suverenity EU naplňována a jaké jsou reálné překážky?
- Je rozšíření stávající směrnice *eCommerce* na nové subjekty (sociální sítě, cloudové služby, online reklamní služby apod.) žádoucí?
- Jaký dopad na konkurenceschopnost evropských firem by mělo mít uzavírání se importu technologicky vyspělých služeb a produktů z třetích zemí světa?
- Jaký mechanismus by mohl účinně bránit šíření nevhodného a nelegálního obsahu na online platformách?

Odborným garantem kulatého stolu byl **Institut pro politiku a společnost (IPPS)**.

Stanoviska k tématu vypracovaly následující instituce:

- **Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (MPO)**,
- **Svaz průmyslu a dopravy České republiky (SP ČR)**,
- **Sdružení pro internetový rozvoj (SPIR)**.

Úvodní slovo přednesla státní tajemnice pro evropské záležitosti **Milena Hrdinková**, která představila Národní konvent o EU a uvedla diskutované téma z hlediska současné agendy. Státní tajemnice zdůraznila, že digitální agenda je jednou z priorit Evropské komise. Cílem je podle ní posílit oblasti, v nichž Evropa vyniká, a naopak potlačit slabé stránky.

Prezentace podkladového dokumentu

Podkladový dokument za odborného garanta vypracovali **Ondřej Malý a Roman Máca**.

Ondřej Malý se zaměřil na předpokládaný vývoj v oblasti technologické suverenity EU v návaznosti na výroky politických představitelů Unie. Předsedkyně EK Ursula von der Leyenová uvádí, že „není příliš pozdě na to, abychom získali technologickou suverenitu v některých kritických oblastech“. Jedná se o blockchain, vysoce výkonné počítače, kvantové počítače a algoritmy. Malý rovněž připomenul pět předpokladů pro technologickou suverenitu dle think tanku Bruegel:

- Vzdělávací a výzkumná základna na světové úrovni.
- Dostatek samostatných technologických firem.
- Kritická digitální infrastruktura pod kontrolou evropských operátorů.
- Schopnost evropských firem konkurovat na světových trzích.
- Schopnost čelit technologickým monopolům USA a Číny.

S předpokládaným vývojem se rovněž nabízí i budoucí kroky k řešení. Mezi nejvýznamnější Ondřej Malý řadí hlubší screening zahraničních investic především ze států jako je Čína,

lepší kontrolu státní podpory nejen evropských firem a zachování a využití evropského vlivu v nadnárodních institucích (IMF, WTO).

Pro posuzování dopadu uzavírání se importu technologicky vyspělých produktů ze třetích zemí je důležité uvědomit si současný globální kontext. Evropa a západní svět již v řadě oborů nejsou technologicky nejvyspělejšími místy na zemi. Čína je na srovnatelné nebo vyšší úrovni v oblasti telekomunikačních technologií. Tento stav je však do značné míry zapříčiněn přímou či nepřímou státní podporou čínských společností.

Jednou z možných reakcí by mohlo být vytváření „evropských šampionů“. Nevýhodou takového řešení je však koncentrace, která je nezdravá pro trh. Případné uzavření evropského trhu by podle Malého rovněž znamenalo omezení konkurence a transferu znalostí.

Evropská komise chce rovněž přistoupit komplexně k problematice digitálních služeb. Vzniká tak tzv. *Digital Services Act*, který je možným nahrazením směrnice o elektronickém obchodu. Komise pravděpodobně zamýšlí do předpisu začlenit řadu požadavků na platformy jako je Facebook a zavedení „proaktivních opatření“ v boji proti nelegálnímu obsahu. Součástí předpisu by dále mohly být požadavky na zvýšení transparentnosti algoritmů, a ustanovení týkající se online reklamy, a to zvláště politické. Vzhledem k neustále narůstajícímu vlivu velkých online platforem na utváření společnosti by předpis dále měl upravovat otázku odpovědnosti těchto platforem za obsah, který je na nich uživateli zveřejňován. Otázkou víceméně zůstává, zda se předpis bude věnovat také problematice dezinformací a „fake news“.

Roman Máca prezentoval problematiku vytváření mechanismu, který by mohl účinně bránit šíření nevhodného a nezákonného obsahu. Online prostředí je podle něj stále poměrně nový jev, z čehož vyplývá problém nalezení shody týkající se norem chování. Ta vzniká právě na základě dlouhodobých zkušeností. Společenská shoda rovněž dává silnější mandát pro přijímání regulatorních a provozních opatření.

V současné době lze podle něj pozorovat tři názorové tábory:

- Provozovatelé služeb a veřejné instituce nemají právo zasahovat do obsahu, jinak se jedná o „cenzuru“.
- Provozovatelé služeb nemají právo zasahovat do obsahu, restriktivně působí pouze stát prostřednictvím instituce typu soudu.
- Zásahy ze strany provozovatelů služeb a veřejných institucí jsou na místě.

Nejednotný pohled na věc panuje i mezi provozovateli služeb a demokraticky legitimními politickými představiteli (zisk vs. veřejný zájem). Máca jako vhodnou předlohu pro takový mechanismus považuje Akční plán EU proti dezinformacím¹, který lze aplikovat i na další internetová specifika. Zásadní je podle něj také vymahatelnost práva a přivádění k odpovědnosti původců dezinformací, pachatelů trestné činnosti atp.

---

¹ Action Plan on disinformation: Commission contribution to the European Council
https://ec.europa.eu/commission/publications/action-plan-disinformation-commission-contribution-european-council-13-14-december-2018_en.

Prezentace stanovisek

Stanovisko za **Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky** prezentoval náměstek **Petr Očko**, který se zaměřil na otázky rozšíření směrnice *eCommerce* a na mechanismy bránící šíření nevhodného a nelegálního obsahu.

„Zcela nový svět, to je přesně to, co můžeme očekávat v oblasti pravidel pro poskytování online služeb v EU. Právě jsme vstoupili do nového evropského institucionálního cyklu a Evropská komise už začala připravovat budoucí digitální priority. Aktualizace pravidel pro poskytování online služeb v EU bude zcela jistě jednou z hlavních priorit v digitální agendě.“ Uvádí se ve stanovisku.

Digital Services Act tak představuje nový horizontální regulační rámec pro všechny digitální služby v EU, a to zejména online platformy. Tato plánovaná revize tak přichází jako reakce na sociální a ekonomickou situaci a problémy spojené s činností globálních internetových platform. Rozsah využití online služeb, obchodních modelů a rozmanitost nabízených služeb se změnila natolik, že současná legislativa nestíhá držet krok s technologickým vývojem.

ČR dle stanoviska MPO považuje za vhodné, aby se revize soustředila na ty prvky předpisu, které byly překonány technologickým vývojem, a naopak nadále stavěla na základech položených v původním předpisu.

Ohledně mechanismů zabraňujících šíření nevhodného a nezákonného obsahu Očko připomenul, že MPO bylo gestorem „Sdělení Boj proti nezákonnému obsahu. Zvyšování odpovědnosti on-line platform“ a uspořádalo dvě konzultace. Závěry a podněty z těchto konzultací pak byly využity při zpracování rámcové pozice ČR.

ČR se shoduje s Evropskou komisí i státy G7, resp. G20 v tom, že posuzování jednotlivých kategorií nezákonného obsahu vyžaduje odlišné zacházení. ČR na základě provedených konzultací nepodporuje další prohlubování unijní harmonizace v oblastech boje s terorismem nebo dětskou pornografií, neboť v ČR je již dostatečně fungující právní rámec nastavený dílčími předpisy, který je vhodně doplněn nelegislativními iniciativami.

Stanovisko **Svazu průmyslu a dopravy České republiky** prezentovala **Kateřina Kalužová**.

„Svaz průmyslu jednoznačně podporuje úsilí EU stát se vedoucí silou v digitalizaci zaměřené na člověka a založené na hodnotách. Nicméně, je třeba vyhnout se tomu, aby digitální suverenita byla jen zástěrkou silícího digitálního protekcionismu.“ Zmiňuje stanovisko.

Řešením je podle ní posílit evropské technologie na základě spolupráce s důvěryhodnými partnery včetně těch mimoevropských. Slabou stránkou determinující zaostávání Evropy je podle názoru SP ČR přibývající a velmi složitá legislativa EU.

Uzavírání se importu by podle SP ČR vedlo k nižší produktivitě EU a tím i ke snížené konkurenceschopnosti a postupem času by se snížil růst mezd a životní úrovně i HDP. Vše by tak mělo dopad na pracovní místa a daňové příjmy. Došlo by rovněž ke snížení počtu investic a k odlivu specialistů, kteří by hledali zaměstnání mimo Evropu.

Stávající právní rámec vycházející ze směrnice o elektronickém obchodu podle Kalužové dosud vedl k růstu široké palety online služeb a obchodních modelů a byl zcela zásadní pro svobodu projevu, pluralitu médií, vzdělávací příležitosti, evropské tvůrce, kulturu a umění.

Při zvažování zavedení jakékoli nové legislativy je třeba dbát na to, aby nedošlo k poškození digitální ekonomiky. Jakékoli návrhy by měly jasně definovat služby, které jsou a které nejsou v působnosti legislativního aktu.

Kalužová zmínila podporu zavedení ochranných mechanismů pro platformy, které svůj obsah moderují ("Good Samaritan protections"). V současnosti společnostem může vzniknout odpovědnost za to, že nekonaly ve vztahu k identifikovanému nelegálnímu obsahu, a to i v případě, že v dobré víře došly k závěru, že daný obsah není třeba odstranit. Riziko právní odpovědnosti podle SP ČR vytváří zvrácenou motivaci pro společnosti k tomu, aby se buď zdržely rozumné a proaktivní moderace obsahu, nebo aby naopak přehnanou moderací odstraňovaly cenný obsah. Ochranná opatření pro „dobré samaritány“ by tuto obavu vyřešila poskytnutím ochrany platformám, které mají nastavené mechanismy vyhledávání a odstraňování škodlivého obsahu, aniž by riskovaly vznik odpovědnosti za občasná selhání v tomto procesu.

Jana Břeská ze Sdružení pro internetový rozvoj uvedla, že funkční digitální vnitřní trh je základní podmínkou technologického rozvoje EU a posílení jejího globálního postavení. Ačkoliv je digitální vnitřní trh mnoho let správně zařazen mezi priority jak EU, tak národních vlád, jeho praktická realizace poněkud zaostává. EU tak není schopna držet krok s globálními hráči ze třetích zemí, což může vést k technologické, a v důsledku toho i ekonomické či dokonce politické závislosti na technologicky vyspělejších zemích.

EU se podle ní nesmí izolovat, naopak musí být schopna využít technologického pokroku třetích zemí ve svůj vlastní prospěch. Uzavření trhu importu technologicky vyspělých produktů a služeb ze třetích zemí by pravděpodobně vedlo pouze k dalšímu zaostávání evropské ekonomiky.

Co se týče *eCommerce* směrnice, tuto úpravu SPIR považuje za ukázkou předpisu, který je nadčasový a ve své stávající podobě je i za současných podmínek účinný. Proto její revizi nepovažuje za nutnou. Obecně podporuje spíše samoregulační mechanismy, pro jejichž využití nabízí internet značný prostor.

Omezení přístupu k obsahu, který je jednostranně označen za nevhodný, může znamenat omezení svobody přístupu k informacím pro druhou osobu, která tento obsah vyhledává a za nevhodný ho nepovažuje. Připravovaná opatření by se proto měla vztahovat pouze na objektivně nejvíce závadný obsah, jako je dětská pornografie či šíření teroristického obsahu.

Shrnutí diskuze

Následnou diskusi moderovali Roman Máca (1. část) a Ondřej Malý (2. část).

Během diskuze zástupce Ministerstva pro místní rozvoj uvedl, že k dosažení vyšší míry technologické suverenity EU je možné využít evropských fondů. Kohezní politika v dalším programovacím období bude výrazně orientovaná na inovativní technologie a aplikované patenty, na zvýšení míry digitalizace procesů v podnicích, automatizaci a robotiku. Kromě evropských fondů budou další zdroje pro české inovátory dostupné i v přímo řízených nástrojích EU, jako jsou programy *Connecting Europe Facility* či *Horizon Europe*.

Zástupce soukromého sektoru zmínil, že nelze všechny problémy vyřešit regulací. Velkou otázkou je samotné vymáhání této regulace zvláště přeshraničně, kdy evropské firmy jsou daleko více „v dosahu“ regulátorů než firmy ze třetích zemí, které ale také působí na evropském trhu. Uvítal by daleko preciznější formulaci pravidel a jejich co nejnižší roztržitost na úrovni jednotného trhu.

Dále byl ze strany soukromého sektoru oceněn přístup ČR k digitálním tématům jako „pragmatický a konstruktivní“.

Podle zástupce reprezentujícího oblast vědy a výzkumu je důležité především vzdělávání na všech úrovních a větší podpora malým technologickým společnostem a startupům především prostřednictvím redukce byrokratické zátěže.

Navrhovaná doporučení

V rámci diskuze bylo možné pozorovat odlišné názory zejména mezi zástupci soukromého a veřejného sektoru. Na mnohých problémech ale panovala shoda.

1. Česká republika by **neměla podporovat narušování konkurenčního prostředí** protekcionismem a umělou podporou. **Zároveň** by v rámci EU měla **podporovat mechanismy obrany**, aby „evropští šampioni“ mohli vzniknout, ne ale na úkor konkurenčního prostředí na vnitřním trhu. Vznik případných „evropských šampionů“ by měl být organický a přirozený, nikoli plánovaný a na základě veřejné podpory.
2. Prioritou pro další rozvoj digitálního vnitřního trhu jsou **podpora a investice do vědy a výzkumu**. Stát by měl prosazovat taková opatření, která nepovedou k omezení prostředků dostupných v programech, jako je Digital Europe a Horizon Europe.
3. Důraz by měl být kladen na to, aby **navrhovaná regulační opatření byla jasně srozumitelná pro poskytovatele služeb**, aby umožňovala jasný a jednotný výklad a byla vynutitelná napříč jednotným trhem EU.
4. **Platformy by měly přijmout vyšší míru odpovědnosti a vymáhat svá vlastní pravidla**. Moderace obsahu by se měla řídit principy transparentnosti a konzistentnosti. Moderace by měla být jasně zdůvodněna. Platformy by měly umožnit přehlednou možnost reakce ze strany uživatele v případě, že s postupem smluvního partnera nesouhlasí. Zároveň **musí být stát aktivnější ve vymáhání práva v online prostředí**.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno, a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.eu, na Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU) a na facebookovém [@konventeu](https://www.facebook.com/konventeu) a instagramovém profilu [@narodnikonvent](https://www.instagram.com/narodnikonvent).